

Joanna Duda

Innowacyjność małopolskiego sektora MŚP na tle pozostałych województw

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 6, 471-484

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Duda

INNOWACYJNOŚĆ MAŁOPOLSKIEGO SEKTORA MŚP NA TLE POZOSTAŁYCH WOJEWÓDZTW

Wprowadzenie

Innowacyjność polskiego sektora MŚP jest w ostatnim czasie przedmiotem szerokich dyskusji, szczególnie w aspekcie utrzymania pozycji konkurencyjnej tych przedsiębiorstw na rynku Unii Europejskiej. Powszechnie mówi się o niskim poziomie innowacyjności przedsiębiorstw polskich, szczególnie z sektora MŚP, w porównaniu z innymi krajami UE. Obecnie tylko niewielki odsetek przedsiębiorstw może zostać zaliczony do grupy firm innowacyjnych, jednocześnie Polska ma jeden z najniższych wśród krajów UE wskaźnik udziału wydatków na badania i rozwój. Niewystarczająca jest współpraca środowisk gospodarczych i naukowych, niska liczba wdrożeń nowych technologii i mała liczba przedsiębiorstw działających w oparciu o nowe technologie.

Innowacyjność oznacza podejmowanie nowej działalności gospodarczej lub świadczenie nowych usług poprzez nowe kombinacje czynników produkcji, nowe wyroby, sposoby dystrybucji dóbr i usług¹. Dla sektora MŚP zastosowanie innowacji oznacza lepsze wyniki ekonomiczne i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa. Konsekwencją takiej sytuacji jest szansa zdobycia znaczącej pozycji na rynku krajowym czy międzynarodowym.

Działalność innowacyjną zdefiniowano również w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o wspieraniu niektórych form działalności innowacyjnej. Ustawa ta

¹ J. Sundbo, *The theory of innovation. Entrepreneurs, Technology and Strategy*, Edward Elgar, Cheltenham, UK, 1998.

działalność innowacyjną określa jako: „działalność związaną z przygotowaniem i uruchomieniem wytwarzania nowych lub udoskonalonych materiałów, wyrobów, urządzeń, usług, procesów lub metod, przeznaczonych do wprowadzenia na rynek albo innego wykorzystania w praktyce (...)”. Za nową technologię rozumie się nie starszą niż 3-letnia. Realizację ustawy wspierają również zmiany przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Zachęty podatkowe mają na celu wsparcie przedsiębiorców inwestujących w nowe technologie². W tym opracowaniu działalność innowacyjna polskiego sektora MŚP jest rozumiana zgodnie z powyższymi definicjami, czyli jako inwestycje o szeroko rozumianym charakterze innowacyjnym.

1. Inwestycje o charakterze innowacyjnym w polskim sektorze MŚP w latach 2003-2007

Zarówno w roku 2003, jak i w latach 2004-2005 inwestowało niewiele ponad 20% przedsiębiorców z sektora MŚP. W roku 2003 inwestycje podjęła zaledwie jedna piąta przedsiębiorstw z analizowanego sektora.

W latach 2003-2006 przedsiębiorcy z sektora MŚP podejmowali różnego typu działania inwestycyjne. W początkowym okresie inwestowali przede wszystkim w informatyzację firm, kupowali maszyny i urządzenia o podobnych parametrach produkcyjnych, inwestowali w rozwój sieci sprzedaży. W późniejszym okresie inwestowali w celu poprawienia jakości oferowanych usług, kupowali także nowoczesne maszyny i urządzenia produkcyjne, wymieniali maszyny na nowe w celu zwiększenia produkcji lub wprowadzenia nowych produktów na rynek. Przedsiębiorcy kupowali również grunty, szkolili pracowników, modernizowali infrastrukturę biurową oraz inwestowali w celu zmniejszenia kosztów prowadzenia działalności. Czynnikiem motywującym do podjęcia wymienionych inwestycji była przede wszystkim chęć podołania wzmożonej konkurencji na rynku unijnym. Wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych przedstawiono w tabeli 1.

Jak wynika z badań zaprezentowanych w tabeli, są bardzo istotne różnice pomiędzy inwestycjami podjętymi w okresie poprzedzającym przystąpienie Polski do UE i w latach po akcesji.

² Dz. U. Nr 179, poz. 1484.

Tabela 1. Rodzaje inwestycji w sektorze MŚP w latach 2003-2006

Rodzaj inwestycji	Odsetek firm			
	2003	2004	2005	2006
Zakup maszyn i urządzeń ze względu na nową technologię	-	-	32,0	29,3
Wprowadzenie nowych produktów i usług	-	-	30,1	24,3
Zakup maszyn i urządzeń o podobnych parametrach w celu zwiększenia produkcji	42	44	28,1	34,3
Używane maszyny i urządzenia	23,5	-	-	-
Wymiana starych maszyn na nowe o podobnych parametrach i wydajności jak dotychczasowe	-	-	27,9	20,1
Modernizacja środków transportu	41,5	8,1	27,9	23,6
Poprawa jakości oferowanych dóbr/usług	-	13,9	25,9	30,6
Budowa/zakup budynków/magazynów/hał produkcyjnych	24,5	-	22,4	18,4
Rozwój sieci sprzedaży	-	4,3	21,2	10,7
Informatyzacja firm	59	7,6	20,5	14,6
Modernizacja infrastruktury biurowej	-	3,0	14,9	-
Szkolenie pracowników	-	0,9	11,1	-
Zmniejszenie kosztów prowadzenia działalności	-	4,3	10,2	-
Zakup gruntów	-	-	9,1	-
Badania i rozwój	-	0,0	3,7	6,9
Modernizacja systemu zarządzania	-	0,1	2,3	-
Działania na rzecz ochrony środowiska	-	0,0	1,9	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów PARP 2004, PKPP Lewiatan 2005, PKPP Lewiatan 2006; M. Starczewska-Krzysztozek, *Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Raport z badań „Monitoring kondycji sektora MŚP”*, PKPP Lewiatan 2007.

W roku 2003 przedsiębiorcy najczęściej inwestowali w komputery i systemy komputerowe, środki transportu oraz używane maszyny i urządzenia produkcyjne. Wyniki badań wskazują, że prawie 60% małych i średnich przedsiębiorców w tym okresie inwestowało w komputery i systemy komputerowe. Te decyzje inwestycyjne przedsiębiorców wydają się uzasadnione, ponieważ ponad 50% z nich w analizowanym okresie nie posiadało systemów komputerowych ani dostępu do Internetu³.

³ www.parp.gov.pl

Porównując rok 2004 i 2005, można zauważyć pewne różnice w decyzjach inwestycyjnych przedsiębiorców polskich z sektora MŚP. W roku 2005 znacznie więcej firm zainwestowało w maszyny i urządzenia produkcyjne ze względu na nowe technologie. Przedsiębiorcy kupowali również nowe maszyny i urządzenia w celu zwiększenia mocy produkcyjnych oraz ze względu na wprowadzanie nowych produktów lub usług na rynek. Ponadto zaczęli inwestować w badania i rozwój (3,7%), podczas gdy rok wcześniej tego typu inwestycji nie podjęto. Co prawda nakłady na B+R nie są, ale i nie muszą być głównym kierunkiem inwestycji w sektorze MŚP, choćby ze względu na małą skalę produkcji i duże koszty prowadzenia takich badań. Przedsiębiorcy zaczęli także zwiększać nakłady na ochronę środowiska, co może być istotnym elementem budowania pozycji konkurencyjnej na rynku UE.

W roku 2006 nadal wysoki odsetek przedsiębiorców inwestował w maszyny i urządzenia ze względu na nowe technologie. W porównaniu z rokiem 2005 więcej przedsiębiorców dokonywało inwestycji w celu zwiększenia produkcji oraz jakości oferowanych produktów i usług. Natomiast można zauważyć nieznaczny spadek liczby przedsiębiorców, którzy inwestowali ze względu na wprowadzanie nowych technologii, mniej przedsiębiorców kupowało maszyny produkcyjne o podobnych parametrach produkcyjnych, w mniejszym stopniu inwestowano w nieruchomości, rozwój sieci sprzedaży i informatyzację firm.

Z badań przeprowadzonych przez PKPP w roku 2007 wynika, że ciągle wzrasta zainteresowanie przedsiębiorców inwestycjami w B+R. Przedsiębiorcy są zainteresowani również wprowadzaniem nowych produktów na rynek oraz zakupem licencji. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 2.

Z danych zaprezentowanych w tabeli wynika, że większy odsetek przedsiębiorców planował analizowane inwestycje, ale nie wszyscy przedsiębiorcy zrealizowali swoje plany w roku 2006. Można też zauważyć, że w roku 2007 wyraźnie wzrasta chęć inwestycji w B+R, inwestycje umożliwiające wprowadzenie nowych produktów na rynek oraz zakup nowych technologii. Optymistyczne wydaje się, że coraz mniejszy odsetek przedsiębiorstw deklaruje, iż nie są zainteresowane inwestycjami w nowe produkty oraz ochronę środowiska⁴.

Reasumując można stwierdzić, że wyniki zaprezentowanych badań wskazują na coraz większe zrozumienie potrzeby innowacji zarówno technologicznych, jak i produktowych czego dowodem może być fakt, że zarówno w 2005, jak i 2006 roku trzy czwarte inwestycji stanowiły inwestycje o szeroko rozumianym charakterze innowacyjnym.

⁴ M. Starczewska-Krzysztosek, *Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Raport z badań „Monitoring kondycji sektora MŚP”*, PKPP Lewiatan 2007.

Tabela 2. Inwestycje o charakterze innowacyjnym w polskim sektorze MŚP w latach 2006-2007

Rodzaj inwestycji	Rok	Znaczący wzrost (w %)	Wzrost (w %)	Bez zmian (w %)	Znaczący spadek (w %)
Zakup nowych technologii	2007 – plan	19,6	19,5	0,5	60,4
	2006 – realizacja	12,5	24,6	1,2	61,8
Wprowadzanie na rynek nowych produktów	2007 – plan	37,2	25,4	0	37,4
	2006 – realizacja	25,2	31,0	0,9	42,9
	2006 – plan	40,3	32,3	1,3	25,4
Inwestycje w B+R	2007 – plan	11,2	16,1	0,3	72,3
	2006 – realizacja	6,9	21,0	0,8	71,4
	2006 – plan	13,8	32,0	1,6	51,6

Źródło: M. Starczewska-Krzysztozek, Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw, w: Raport z badań „Monitoring kondycji sektora MŚP”, PKPP Lewiatan 2007.

2. Działalność innowacyjna małopolskiego sektora MŚP

Małopolska jest regionem, który powinien sprzyjać rozwojowi innowacyjności, ponieważ posiada dobrze rozwinięte szkolnictwo wyższe i potencjał naukowy oraz stosunkowo wysokie nakłady finansowe na działalność badawczo-rozwojową. Duży potencjał naukowy skoncentrowany jest głównie w Krakowie. W 21 uczelniach wyższych województwa kształcą się ponad 9,9% studiujących w kraju. W działalności badawczo-naukowej zatrudnionych jest 9,6 tys. osób, co stanowi 11% zatrudnionych w tej dziedzinie w kraju. Wielkość nakładów na tę działalność stawia województwo na drugim miejscu w Polsce⁵.

Niestety tej silnej podaży innowacji nie towarzyszy równie silny regionalny popyt na innowacje. Rzeczywisty poziom innowacyjności małopolskich przedsiębiorstw oceniany jest jako niski, infrastruktura wspierania innowacji i transferu technologii jest słabo rozwinięta, a istniejące instytucje nie współpracują w ramach spójnego systemu.

Krakowski Park Technologiczny spółka z o.o. przeprowadził badania na temat innowacyjności sektora MŚP w Małopolsce. Badaniem zostały objęte 102 spółki,

⁵ Ł. Frydrych, *Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu InnoRegio Małopolska*, 2004.

z czego 84% stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, 15% małe firmy, a średnie 3% całej badanej populacji. Z przeprowadzonych badań wynika, że 73% firm uważa innowacyjność produktu za ważną i bardzo ważną, podobnie kształtuje się sytuacja, jeżeli chodzi o innowacyjność procesu produkcyjnego: 79% uważa takie działania za istotne. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Podejście firm z sektora MŚP do innowacji

Znaczenie innowacji	Innowacje procesu produkcyjnego /usługowego (w %)	Innowacje produktowe (w %)
Bez znaczenia	8,8	16,6
Małe znaczenie	12,7	10,7
Raczej ważne	28,4	26,4
Ważne	26,6	31,3
Bardzo ważne	23,5	15,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ł. Frydrych, Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu InnoRegio Małopolska, 2004.

Przedsiębiorcy uznali również, że bardzo ważne są innowacje na poziomie marketingu i na poziomie organizacji pracy (tabela 4). Istnieje jednak spory odsetek przedsiębiorstw, które innowacyjność na wyżej wymienionych poziomach uważają za nieistotną.

Tabela 4. Podejście firm z sektora MŚP do innowacji organizacji pracy i marketingu

Znaczenie innowacji	Innowacyjność organizacji pracy (w %)	Innowacje marketingowe (w %)
Bez znaczenia	10,7	15,6
Małe znaczenie	8,8	13,7
Raczej ważne	23,5	27,4
Ważne	32,3	23,3
Bardzo ważne	24,7	20,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ł. Frydrych, Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu InnoRegio Małopolska, 2004.

Pomimo tego, że sporo przedsiębiorstw nie podjęło żadnych inwestycji, to samoocena zaawansowania technologicznego, spośród tych którzy podjęli inwestycje, jest wysoka. Aż 47% firm ocenia swoje zaawansowanie technologiczne na poziomie przeciętnym, 27% deklaruje zaawansowanie na poziomie lidera, a 12% respondentów oceniła swoje zaawansowanie technologiczne na poziomie lidera europejskiego lub nawet światowego. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Struktura firm ze względu na własną ocenę zaawansowania technologicznego

Własna ocena zaawansowania technologicznego	Odsetek przedsiębiorstw (w %)
Zdecydowanie poniżej przeciętnego poziomu	3,0
Poniżej przeciętnego poziomu	8,8
Na przeciętnym poziomie	26,4
Krajowy lider technologiczny	46,0
Lider europejski	11,7
Światowy lider technologiczny	4,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ł. Frydrych, Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu InnoRegio Małopolska, 2004.

W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego został opracowany projekt „Rynek innowacji w Małopolsce”. Badanie zostało przeprowadzone w 2006 roku w Małopolsce i objęło 250 spółek z sektora MŚP.

Z opublikowanego raportu wynika, że w latach 2004-2005 ponad 22% ankietowanych przedsiębiorców prowadziło badania rynkowe, połowa respondentów wprowadziła na rynek udoskonalony produkt lub usługę. Prawie 40% udoskoniło proces dostawy, produkcyjny lub logistykę, 32% wdrożyło nową strategię. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 6.

Ponad połowa ankietowanych przedsiębiorców pozyskała tańsze źródło zaopatrzenia, 47% zwiększyło asortyment produktów lub usług. Spory odsetek, bo aż 40% ankietowanych firm, wszedł na nowy rynek.

Pomimo tego, że znaczny odsetek przedsiębiorców udoskonił swoje produkty lub usługi, pozyskał nowe rynki zbytu, to jednak nowe technologie zakupiło tylko 26% respondentów. Z czego 75% nabyło je od dostawców krajowych, a 25% od dostawców zagranicznych.

Tabela 6. Struktura firm z sektora MŚP, które prowadziły działalność inwestycyjną w zakresie B+R

Przedmiot inwestycji	Odsetek przedsiębiorstw (w %)
Badania rynkowe	22,9
Znacząco udoskonalone produkty lub usługi	50,6
Znacząco udoskonalony proces produkcji, dostawy, logistyki	39,1
Wdrożenie nowej lub znacząco udoskonalonej strategii	32,8
Tańsze źródło dostaw	53,4
Zwiększony asortyment produktów lub usług	47,0
Wejście na nowe rynki zbytu	40,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Kopyciński, Ł. Mamica, Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu „Rynek innowacji w Małopolsce”, AE Kraków, Kraków 2006.

Najważniejszą przesłanką nabycia nowej technologii były przede wszystkim potrzeby klientów (69%). Również spory odsetek (60%) ankietowanych przedsiębiorców zdecydował się na ten rodzaj inwestycji ze względu na istniejącą konkurencję.

W Małopolsce, podobnie jak i w pozostałych województwach, prace badawczo-rozwojowe prowadził niewielki odsetek przedsiębiorców (3,2%). Wśród tych przedsiębiorców, którzy podjęli ten rodzaj inwestycji, większość (92%) przeznaczyła na ten cel środki stanowiące równowartość do 25% kosztów funkcjonowania firmy.

Prowadząc rozważania na temat innowacyjności sektora MŚP, należy zwrócić uwagę, że w większości przypadków ankietowanych przedsiębiorstw (66,4%) profil ich działalności wyklucza stosowanie zaawansowanych technologicznie rozwiązań o charakterze innowacyjnym, takich jak automatyczne linie produkcyjne, linie sterowane komputerem, centra obróbkowe, roboty i manipulatory. Odsetek przedsiębiorstw, które wykorzystywały w swojej działalności wymienione rozwiązania technologiczne, przedstawiono w tabeli 7.

W analizowanym okresie małopolscy przedsiębiorcy podjęli również inwestycje w zakresie szkoleń i działalności marketingowej. Ponad połowa respondentów szkoliła pracowników w związku z zakupem nowej technologii, ponad 48% poniosło wydatki inwestycyjne na budynki, 30,8% prowadziło działalność marketingową. Wyniki badań przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 7. Przedsiębiorstwa wykorzystujące w swojej działalności innowacyjne rozwiązania technologiczne

Przedmiot inwestycji	Odsetek przedsiębiorstw (w %)
Automatyczne linie i technologie	11,0
Linie produkcyjne sterowane komputerem	10,7
Centra obróbkowe	4,3
Roboty i manipulatory	3,2
Komputery do sterowania procesami technologicznymi	11,9
Profil działalności wyklucza stosowanie powyższych rozwiązań	66,4

*Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Kopyciński, Ł. Mamica,
Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu „Rynek innowacji w Małopolsce”,
AE Kraków, Kraków 2006.*

Tabela 8. Przedsiębiorstwa, które poniosły wydatki inwestycyjne na szkolenia i działalność marketingową

Przedmiot inwestycji	Odsetek przedsiębiorstw (w %)
Pace badawczo-rozwojowe	9,8
Zlecenie wykonania badań firmom zewnętrznym	11,1
Zakup nowej technologii w postaci dokumentacji	22,9
Nakłady na budynki	48,6
Nakłady na zakup maszyn	29,6
Szkolenie pracowników w związku z zakupem nowej technologii, maszyny lub urządzenia	50,2
Działalność marketingowa	30,8

*Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Kopyciński, Ł. Mamica,
Raport z badania popytu na innowacje w ramach projektu „Rynek innowacji w Małopolsce”,
AE Kraków, Kraków 2006.*

4. Działalność małopolskich MŚP na tle pozostałych województw

W 2005 roku nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw wyniosły łącznie 99,972 mld zł (w cenach bieżących) i były wyższe realnie o 8,3% od wydatków inwestycyjnych tych przedsiębiorstw w 2004 roku⁶.

Najbardziej innowacyjne w latach 2002-2004 były małe przedsiębiorstwa Małopolski i Śląska. 23% z nich wdrożyło innowacje, czyli ponad dwa razy tyle co w woj. lubuskim. Większy lub równy średniej dla kraju odsetek małych firm innowacyjnych był też w woj. podkarpackim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim i opolskim, czyli w uboższych regionach Polski. Wysoka innowacyjność małych przedsiębiorstw tych województw powinna przynieść wymierne efekty w przyszłości. W grupie średnich firm najbardziej innowacyjne były w 2004 roku podmioty ze Śląska i Lubelszczyzny – odpowiednio 49% i 46% z nich wdrożyło innowacje. Nowe produkty i procesy wdrożyło też ponad 40% firm średnich z Mazowsza, Małopolski, Warmii i Mazur, Świętokrzyskiego, Podkarpacia i Opolszczyzny (tabela 9). Występuje istotna zbieżność między nasileniem działalności innowacyjnej małych i średnich firm w regionach – może to oznaczać, że w gronie regionów-liderów lepiej działają instytucje wspierające procesy innowacyjne w sektorze MŚP⁷.

Tabela 9. Działalność innowacyjna i badawczo-rozwojowa MŚP wg regionów

Województwo	Odsetek firm, które prowadziły działalność B+R		Odsetek firm, które wdrożyły innowacje w latach 2002-2004		Nakłady na innowacje firm innowacyjnych w 2004 r. w tys. zł		Nakłady na B+R firm innowacyjnych w 2004 r. w tys. zł	
	małe	śred.	małe	śred.	małe	śred.	małe	śred.
Dolnośląskie	9	14	16	35	1692	228	80	84
Kujawsko-pomorskie	6	13	17	36	1572	895	38	2
Lubelskie	6	14	19	46	1312	238	75	12
Lubuskie	3	10	11	33	1541	740	36	7
Łódzkie	2	16	15	39	1604	278	163	6
Małopolskie	7	16	23	43	1828	249	44	4

⁶ M. Starczewska-Krzysztożek, *Konkurencyjność małych i średnich...; Raport z badań „Konkurencyjność polskich MŚP w przededniu przystąpienia do UE”*, PARP, Warszawa 2004.

⁷ Raport PARP, 2006, s. 11.

Mazowieckie	5	17	16	44	2416	492	154	43
Opolskie	6	14	17	41	1041	473	28	14
Podkarpackie	5	15	21	41	1071	198	65	19
Podlaskie	4	13	13	32	1148	213	40	9
Pomorskie	12	14	16	39	1295	612	60	27
Śląskie	8	16	23	49	1616	295	75	21
Świętokrzyskie	3	17	20	44	1298	248	40	2
Warmińsko-mazurskie	3	17	20	43	772	312	26	2
Wielkopolskie	2	9	13	35	1368	515	86	22
Zachodniopomorskie	3	13	15	29	1260	309	25	4
Polska	5	14	17	40	1570	384	80	23

Źródło: Raport, PARP, 2006, s. 11.

Przedsiębiorstwa należące do sektora małych i średnich przedsiębiorstw wdrażają więcej innowacji procesowych, czyli usprawnień sposobu wytwarzania, niż nowych wyrobów (czyli innowacji produktowych).

W latach 2001-2004 przeciętnie 14% małych firm i 32% średnich wdrożyło nowe procesy, podczas gdy nowe wyroby wprowadziło na rynek 11% małych i 27% średnich. Większość innowacji produktowych dotyczyła wyrobów nowych dla rynku, a nie tylko dla danego przedsiębiorstwa⁸.

Najwięcej średnich przedsiębiorstw wdrożyło innowacje produktowe w woj. opolskim i warmińsko-mazurskim (po 32%), a najmniej w łódzkim (19%). Wśród małych firm dominowały przedsiębiorstwa działające w województwach mazowieckim i podlaskim (po 15%), natomiast najslabiej wypadły małe firmy zachodniopomorskie i łódzkie (po 7%). W lubuskim tylko 6% przedsiębiorstw wdrożyło innowacje będącą nowością w skali branży.

Najwięcej usprawnień w zakresie procesów wytwórczych dokonały małe firmy z województwa mazowieckiego (20%) oraz średnie przedsiębiorstwa funkcjonujące w woj. lubuskim i świętokrzyskim (po 39%). Natomiast najmniej innowacji procesowych wdrożyły małe firmy województw zachodniopomorskiego i pomorskiego (10%) oraz średnie (25%) firmy z woj. łódzkiego. Wyniki prezentowanych badań przedstawiono w tabeli 10.

⁸ Ibidem, s. 20.

Tabela 10. Innowacje produktowe i procesowe w MŚP w 2004 roku

Wyszczególnienie	Nowe lub ulepszone wyroby (w %)		Wyroby nowe dla rynku (w %)		Nowe procesy (w %)	
	małe	średnie	małe	średnie	małe	średnie
Dolnośląskie	11	27	10	23	14	32
Kujawsko-pomorskie	10	25	8	22	11	29
Lubelskie	10	25	12	23	15	30
Lubuskie	11	28	10	28	15	39
Łódzkie	7	19	6	14	11	25
Małopolskie	9	27	10	22	14	29
Mazowieckie	15	25	14	25	20	36
Opolskie	11	32	9	25	12	35
Podkarpackie	11	29	13	20	16	31
Podlaskie	15	29	12	27	17	33
Pomorskie	7	22	8	21	10	27
Śląskie	11	27	9	22	14	30
Świętokrzyskie	14	30	14	28	18	39
Warmińsko-mazurskie	11	32	9	21	17	31
Wielkopolskie	8	27	11	25	19	38
Zachodniopomorskie	7	25	8	20	10	29
Polska	9	22	11	16	13	22

Źródło: Raport PARP, 2006, s. 21.

Z danych zaprezentowanych powyżej można wywnioskować, że różnice pomiędzy województwami w zakresie innowacji procesowych są znacznie mniejsze niż w zakresie innowacji produktowych.

Wnioski

Z badań empirycznych i literaturowych zaprezentowanych w niniejszym opracowaniu wynika, że na przestrzeni lat 2003–2007 znacznie zmienił się profil inwestycji w sektorze MŚP. W roku 2003 przedsiębiorcy inwestowali przede wszystkim w informatyzację firm oraz w stare maszyny i urządzenia produkcyjne.

Natomiast od roku 2005 widać wyraźną zmianę. Przedsiębiorcy wymieniali maszyny i urządzenia ze względu na nową technologię, zwiększali moce produkcyjne, zaczęli również inwestować w badania i rozwój oraz ochronę środowiska. Interesujący jest fakt, że większość przedsiębiorców widzi potrzebę podjęcia inwestycji innowacyjnych, głównie ze względu na utrzymanie ich pozycji konkurencyjnej na rynku unijnym. Z zaprezentowanych badań wynika, że w latach 2005-2007 trzy czwarte inwestycji stanowiły inwestycje o szeroko rozumianym charakterze innowacyjnym.

Jednak w analizowanym okresie duży odsetek małych i średnich przedsiębiorstw (80% w 2003 roku, 51% w 2004 oraz 42,7% w 2005 roku) nie podjął żadnych inwestycji. Jako przyczynę niepodjęcia inwestycji przedsiębiorcy ankietowani przez Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych podawali przede wszystkim: złą koniunkturę gospodarczą, dużą niestabilność gospodarowania na rynku polskim, rozumianą jako często zmieniające się przepisy, słaby popyt na rynku polskim oraz unijnym, a także bariery ograniczające dostęp do zewnętrznych źródeł kapitału (raporty: PKPP Lewiatan 2005 i PKPP Lewiatan 2006).

Z porównania wyników badań zaprezentowanych w niniejszym opracowaniu wynika również, że w Małopolsce, podobnie jak w pozostałych województwach, ponad połowa przedsiębiorców nie podjęła żadnych inwestycji, jednak przedsiębiorcy działający na terenie Małopolski, którzy realizowali działania inwestycyjne, stosunkowo wysoko ocenili swoje zaawansowanie technologiczne. Prawie 50% oceniło je na poziomie przeciętnym, a prawie jedna trzecia na poziomie lidera. Przedsiębiorcy z województwa małopolskiego w większym stopniu niż w pozostałych województwach inwestowali w badania rynkowe. Średnio w Polsce ok. 7% przedsiębiorców z analizowanego sektora inwestowało w B+R, a w Małopolsce prawie 23%. Ponadto przeszło połowa respondentów znacząco udoskonaliła swoje produkty i usługi, 47% zwiększyło asortyment produktów lub usług, ponad 40% weszło na nowe rynki.

Z przedstawionych badań wynika także, że w latach 2002-2004 najbardziej innowacyjne były małe przedsiębiorstwa działające w Małopolsce i na Śląsku – po 23%. W grupie średnich przedsiębiorstw najbardziej innowacyjne, w 2004 roku, były podmioty ze Śląska i Lubelszczyzny – odpowiednio 49% i 46% z nich wdrożyło innowacje.

W latach 2002-2004 przeciętnie 14% małych firm i 32% średnich zastosowało nowe procesy, podczas gdy nowe wyroby wdrożyło 11% małych i 27% średnich przedsiębiorstw. Najwięcej jednak średnich przedsiębiorstw wdrożyło innowacje produktowe w woj. świętokrzyskim i mazowieckim (po 32%), zaś najmniej w lu-

buskim – 19%, a najwięcej innowacji procesowych wdrożyły małe firmy działające w Małopolsce (20%), zaś średnie przedsiębiorstwa funkcjonujące w Lubuskiem i na Śląsku – po 39%.

Jak przedstawiono w niniejszym artykule, przedsiębiorcy z sektora MŚP wykazują coraz większe zrozumienie dla potrzeby inwestycji o charakterze innowacyjnym zarówno technologicznych, jak i procesowych, głównie ze względu na utrzymanie swojej pozycji konkurencyjnej na rynku.

INNOVATIVENESS OF SME SECTOR IN MAŁOPOSKA ON THE BACKGROUND OF OTHER VOIVODSHIPS

Summary

Since the time when talks about polish accession to European Union started, innovativeness of polish SME sector became a topic of many discussions. It is commonly said that innovativeness of enterprises in this sector is low. These observations induced the author to make an analysis on the topic of polish enterprises' investment activities of innovativeness nature, with a special regard to Małopolska. Małopolska is the region which should be conducive to innovativeness regarding high scientific potential concentrated in this region. Hence there is a question whether high supply of innovations is accompanied by high demand for them from the enterprises' side?

Translated by Joanna Duda